

CHŁUBA (112) *sb f*

chłuba (87), **chłuba** (25); *chłuba LubPs* (2), *RejWiz* (8), *RejZwierz*, *BibRadz* (5), *GrzegRóżn*, *RejAp* (8), *GórnDworz* (15), *RejPos* (16), *BiałKat*, *HistLan*, *RejZwierz* (2), *BudNT* (2), *CzechRozm* (2), *ModrzBaz* (6), *Oczko*, *KochPs* (3), *KochBr*, *KochMuza*, *Calep* (4), *Phil*, *KochFrag* (3), *KlonFlis*, *KlonWor*; *chluba OrzRozm*, *BielKron*, *OrzQuin*, *SkarJedn*, *Calag*, *StryjKron* (2), *GórnRozm*, *Paprup*, *GórnTroas*, *GrabowSet*, *WujNT* (7), *SkarKaz* (3), *CzahTr* (2); *chłuba* : *chluba SkarŻyw* (1 : 2).

sg N *chłuba* (35). \diamond *G* *chłuby* (29). \diamond *D* *chłubie* (15). \diamond *A* *chłubę* (17) [*w tym*: -e (1)]. \diamond *I* *chłubą* (10). \diamond *L* *chłubie* (2). *V* *chłubo* (2). \diamond *pl D* *chłubám* (1). \diamond *A* *chłuby* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Chwała, duma, sława, poczucie własnej wartości* (106) :

a. *Chwała, sława, zaszczyt* (z odcieniem dodatnim) (45) : *Chłubá* *śwoich* *przodkow* *omylna* *RejWiz* *Cc4v* [*idem*] *97v marg*, 179; *O* *iákieżby* *to* *było* *wielkie* *kochánie* *iego* *á* *wielka* *chłubá* *iego* *RejPos* 72, 85v, 273v [2 r.], 277v; *HistLan* *F5v*; *RejZwierz* 262v, *Aaa3v*; *BudNT Rom* 4/2, *Gal* 6/16 [14]; *CzechRozm* 211v; *SkarJedn* 204; *KochPs* 73; *Lecz* *podobno* *pohániec* *tą* *moią* *chłubą* *gárdzi*. *SkarŻyw* 92; *KochMuza* 27; *GórnRozm* *N3*; *KochFrag* 42 [2 r.]; *WujNT Rom* 3/27, 4/2, s. 624 *marg*; *KlonFlis* *E2*.

Zwroty: »*chłubę* *czynić*« (1): *Wierzęc* *ia/ że* *w* *téy* *gęftwie/* *zacnych* *bród* *niemáło* *Będzie* *śobie* *mym* *rymem* *chłubę* *czynić* *chciało* *KochBr* 150.

»*pragnąc* *chłuby*« [*szyk zmienny*] (2): *á* *w* *rzeczy* *nie* *prágnąc* *własney* *chłuby* *GórnDworz* *D7v*; *RejPos* 90.

»*szukać* *chłuby*« (2): *A* *w* *thym* *nie* *śzukał/* *áni* *rośkofzy* *žadney/* *áni* *śwey* *własney* *chłuby/* *ktorą* *śie* *przyrodzenie* *iego* *hydziło* *GórnDworz* *B7*; *RejPos* 85v.

Szeregi: »*chwała* *a* (*ani*) *chłuba*« [*szyk 2 : 1*] (3): *Anyeli* [...] *á* *wśzákoż* *od* *nas* *žadney* *chwały* *áni* *chłuby* *tu* *nie* *potrzebuią* *RejAp* 55v; *RejPos* 85v, 224.

»*radość* *i* *chluba*« (1): *vczynilibyście* *wielką* *radość* *y* *chłubę* *nieprzyiacielom* *śwoim?* *BielKron* 254v.

»*sława* *a* *chłuba*« (1): *Bo* *iedni* *wyłtháwuiąc* *rozumy* *á* *mądrości* *śwoie/* *á* *potrzebuiąc* *śławy* *á* *świeckiey* *chłuby* *śwoiej* [...] *záwždy* *śie* *pilnie* *śtáráli* *o* *to/* *áby* *mogli* *świátu* *co* *nowego* *pośtánawiác* *RejPos* 187v.

Wyrażenie przyimkowe: »*k(u)* *chłubie*« (10): *gdyż* *to* *śláchectwo/* *nie* *przychodzi/* [...] *á* *rychley* *ieśt* *ku* *chłubie* *náłzym* *przodkom/* *niż* *nam* *śámym* *GórnDworz* *D3v*, *D7v*, *H*, *O3v*, *Q5*, *Q5v* (9); *Toś* *z* *litości* *vczynił/* *á* *k* *chlubie* *to* *wznośifz* *GórnTroas* 27.

b. *Pycha, próżność, przechwałka* (z odcieniem ujemnym); *gloriatio Calag*, *Cn*; *iactantia Calep*, *Cn*; *salaconia Calep* (61) : *LubPs* *V2*; *RejWiz* 83v, 98v, 192; *BibRadz Deut* 18/22, *Iob* 20/5, *Bar* 4/33; *OrzRozm* *Cv*; *Poyzry* *mądry* *co* *chłubá* *niepotrzebna* *vmie* *GrzegRóżn* *O*; *O* *śtráśzny* *vrzędzie* *á* *márna* *chłubo* *świecka/* *rozumiec* *śie* *tym* *á* *lbo* *czynić* *śie* *tym/* *czym* *ktho* *być* *nie* *może*. *RejAp* 18, *BB8v*, 25v, 92v *marg*, 150v [2 r.], *Dd2v*; *A* *przeto* *śtárzy* *oni* *ludzie/* *kthorikolwiek* *godność* *wielką* *w* *śobie* *znał/* *rzadko* *śie* *śtrzymác* *mogł* *od* *własney* *chłuby* *GórnDworz* *D7*; *Iáko* *śtárzy/* *ći* *niechay* *śie* *śtrzegą* *zbytniey* *chłuby/* *á* *powiedánia* *o* *śobie* *GórnDworz* *K3v*, *G2v*; *RejPos* 185v [2 r.], 201v, 267v, 316

marg; *CzechRozm* 211v; ále żeby tym wśzytkim ítanom chłubę niepotrzebną/ nadętość/ pychę/ y iníże zarázy towarzysítwo ludzkie przerywájące/ ábo pfiujące od iáł. *ModrzBaz* 19, 19v, 50v, 62; *Calag* 397b; *StryjKron* 657 *marg*; *Iactantia* – Chłuba, liebie íamiego zaliecánię. *Calep* 496b; *Salaconia* – Chłuba, chępliwóć. *Calep* 939a; O chłubie liebie íamiego y wyniofłóści/ iáko íeft ízkodliwa. *Phil* I; *GrabowSet* L; *WujNT* 1.Cor 5/6, Yyyyy; *SkarKaz* 351b; *CzahTr* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: chłuba kłamliwa, marna (6), niepotrzebna (2), świecka (4), wielka, własna, zbytnia (2); chłuba świata tego (4).

Zwroty: »chłubę czynić« (2): Ták rozmáíte chłuby miedzy íobą zwykli czynić [*thrasonismi ab istis proferuntur*]/ ábo z herbow ítárodawnych/ ábo z iákich inízych plotek nikczemnych *ModrzBaz* 60v; *PaprUp* L3v.

»chłuby szukać« [*szyk zmienny*] (2): *LubPs* N2; Ale drudzy z rádości/ á z íákomítwá złego/ Więcey chłuby ízukáią/ niźli Páná íwego. *RejZwierz* 43v.

Wyrażenia: »fałszywa chłuba« (2): Fálźywa chłubá fláchectwá *RejWiz* Cc5v, 97 *marg*.

»proźna chłuba« = *inanis iactantia* *Modrz* (6): *OrzQuin* L4v; *ModrzBaz* 59; á iź to ięzykiem náłzym/ nie próźna chłubá/ ále pożytek póspolity/ przed oczymá był *Oczko* A4v; *StryjKron* 657; PRóźna twa chłubá/ niekochay íie w íobie/ Nie wśzytkóć prawdá/ com pífał o tobie. *KochFrag* 27; *SkarKaz* 274a.

Szeregi: »butność i chłuba« (1): áby nikt zrodzáiu świeckiego/ by dobrze y krolewśkiego/ butności y chłuby nie ízukał *SkarŻyw* 241.

»chełpienie albo chłuba« (1): hámuie theż w nas chełpienie álbo chłubę z grzéchów *BiałKat* 378v.

»pycha i (a) chłuba« (3): *BibRadz Matth* 18 *arg*; Acź nam te^{go} dziś nie dopułzczá zbytki náłze/ bo wolimy to popfowáć/ czyniąć dofyć pycham á świeckim chłubam náłzym *RejPos* 113; *WujNT* 31.

Wyrażenia przyimkowe: »ku chłubie« (2): *GórnDworz* G6v; Tego nie pífzę wierz mi ku íwey chłubie bráćie *CzahTr* C.

»z chłubą« = *iactanter, iactuose* *Calep* (3): *lactanter* – Hardzię, z chłubą. *Calep* 496b, 496b; Zebyś íię z támtąd wrocił prawdźiwym Pielgrzyme^m. Nie z chłubą/ nie z nikczemnym próźney chwały dymem. *KlonWor* 53.

2. Przedmiot, powód dumy (6): Thákże y ty Azya/ ktoráś teź vfála w towarzysítwie Bábilońkiem/ á ktoráś była chłubą ófoby íego. *BibRadz 4.Esdr* 15/45; Niechay téy zemnie niéma nieprzyaciéł chłuby *KochPs* 18, 157; *SkarKaz* 280a.

Szeregi: »chluba i ozdoba« (1): ktorzy íą chlubą y ozdobą náłżá *SkarŻyw* A3v.

»chluba abo sława« (1): iź íeštefmy pochwałá wáłżá (*marg*) chlubą abo sławą. (–) *WujNT* 2.Cor 1/14.

Synonimy: 1. a. chwala, cześć, duma, sława, sławienie, zaszczyt; b. buta, butliwość, butność, chępa, chełpienie, chełpliwość, pycha.

Cf CHLUBIENIE, CHLUBLIWOŚĆ, CHLUBIENIE SIĘ